

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1906. Första Kammaren. N:o 19.

Fredagen den 2 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 23 nästlidne månad.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

n:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel, omfattande anslagen till landtförsvarsdepartementet;

n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

n:o 32, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till staden Göteborg af ett för den optiska telegrafan förut använt område å Stigbergsåsen;

n:o 33, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af ett jordområde från kronoparken Åsen till Uppsala universitet för utvidgning af akademiska sjukhusets i Uppsala tomt;

n:o 34, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af åtskilliga torp och en lägenhet under Ryda kungsgård n:is 1—5 i Uppsala län;

n:o 35, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående afsöndring af mark från kronoegendomen Kvarnberga n:o 1 i Södermanlands län;

n:o 36, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två till förra majorsbostället Silkesnäs n:o 1 i Kronobergs län hörande torp;

n:o 37, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition, angående försäljning af sju till förra löjtnantsbostället Svärtingstorp n:is 1 och 2 i Kristianstads län hörande lägenheter;

n:r 38, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående

upplåtelse af mark från förra korpralsbostället Östraby n:is 12 och 14 i Malmöhus län;

n:o 39, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra korpralsbostället 1 mantal Skee n:o 1 i Hallands län hörande lägenhet;

n:o 40, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra häradsskrifvarebostället 1 mantal Stallbacka n:o 1 i Älfsborgs län hörande utäga;

n:o 41, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett fiske i Klarälven inom staden Karlstads område;

n:o 42, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af den till förra militiebostället 1 mantal Berg n:o 1 i Örebro län hörande andel i en vid skifte afsatt samfällighet;

n:o 43, i anledning af väckt motion om ersättning till arfvingarna efter Wilhelmina Wahlström från Hjo för utbetalad för hög stämpelafgift;

n:o 44, i anledning af väckt motion om utsträckning till 1909 års utgång af den genom förordningen den 11 september 1885 bestämda inlösen af skattefränseräntor;

n:o 45, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående användning af vissa uppkomna besparingar å extra anslag till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens järnvägar;

n:o 46, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående dödande af två till säkerhet för beviljade statslån i Klintehamn—Roma järnvägsaktiebolags och Slite—Roma järnvägsaktiebolags järnvägar meddelade inteckningar;

n:o 47, i anledning af väckt förslag om beviljande af anslag till låneunderstöd för enskilda järnvägsanläggningar;

n:o 48, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ersättande af förskjutna medel till afönande af extra biträden hos arméförvaltningen under åren 1904 och 1905;

n:o 49, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ersättande af utgifter för förvärfvandet och anordnandet af skjutfält för Gottlands artillerikår;

n:o 50, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående tackande af vissa utaf arméförvaltningen utgifna förskott; och

n:o 51, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående inlösen af åtskilliga officers- och underofficers-kårer tillhöriga byggnader å mötesplatser m. m.; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 16, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ersättning för betande hemdjur, som skadas genom järnvägsdrift; och

n:o 17, i anledning af väckta motioner om ändring af 11 kap. 38 § rättegångsbalken.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 15, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra regementskvartermästarbostället $1\frac{1}{8}$ mantal Bredsättra n:o 3 i Stockholms län hörande lägenhet;

n:o 16, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två till förra fanjunkarebostället 1 mantal Appuna n:o 2 Orrgården jämte Appuna n:o 13, en åker, i Östergötlands län hörande lägenheter;

n:o 17, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två till förra korporalbostället 1 mantal Gustad n:o 2 Käll- eller Korpralsgård i Östergötlands län hörande lägenheter;

n:o 18, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa till förra militiebostället Gärstad n:o 1 Mellangård i Östergötlands län hörande områden;

n:o 19, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra kronofogdebostället $\frac{1}{2}$ mantal Alsheda n:o 3 Skomakargården i Jönköpings län hörande lägenhet;

n:o 20, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra mönsterskrifvarbostället $\frac{3}{4}$ mantal Alsheda n:o 6 Ännagård i Jönköpings län hörande lägenhet;

n:o 21, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af mark från förra majorsbostället $\frac{1}{4}$ mantal Kärr n:o 1 i Kronobergs län;

n:o 22, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af till förra länsmansbostället $\frac{3}{4}$ mantal Hvitemåla n:o 1 i Kalmar län hörande lägenheten Kullen; samt

n:o 23, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af till förra fänriksbostället Grimskulla n:o 1 i Älfsborgs län hörande andel i vattenkraft m. m.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 28, i anledning af väckt motion angående åtgärder mot tobaksförbrukning bland ungdomen; och

n:o 29, i anledning af väckta motioner angående upptagande af skogsvårdsafgifter för trävaror och trämassa, som utföras från riket annorledes än genom skeppning eller å järnväg.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 98, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 3, i anledning

af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utfärdande af nytt apotekarreglemente, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Vid föredragning af statsutskottets den 28 nästlidne månad bordlagda memorial:

n:o 30, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens andra hufvudtitel, och n:o 31, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens sjätte hufvudtitel, godkändes de i dessa memorial föreslagna voteringspropositioner.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets den 28 sistlidna februari bordlagda betänkande n:o 3.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Rudebeck* från och med den 5 till och med den 15 innevarande månad.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,55 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 3 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Herr statsrådet *Tingsten* aflämnade Kungl. Maj:ts nedan-
nämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående pension å allmänna indragningsstaten för be-
siktningsrustmästaren vid Gottlands tygstation Per Gustaf Andersson;

2:o) angående pension å allmänna indragningsstaten för vakt-
mästaren Carl Magnus Fägerholm;

3:o) angående pension å allmänna indragningsstaten för t. f.
fabriksförvaltaren vid ammunitionsfabrikens afdelning å Karlsborg
A. E. V. Wännerdahl, samt

4:o) angående pension å allmänna indragningsstaten för
arbetarna vid Borghamns kalkstensbrott Hans Gottfrid Engqvist
och Frans Otto Svanberg.

Anmälades och bordlades lagutskottets utlåtande n:o 18, i
anledning af Kungl. Maj:ts propositioner *dels* med förslag till lag
om ändrad lydelse af 42, 44 och 61 §§ i lagen den 28 juni 1895
om aktiebolag samt till lag om ändrad lydelse af 25, 27 och 43 §§
i lagen den 28 juni 1895 om registrerade föreningar för ekono-
misk verksamhet, *dels* med förslag till lag om ändrad lydelse af
36, 38, 57, 86, 88 och 114 §§ i lagen den 24 juli 1903 om för-
säkringsrörelse, *dels ock* med förslag till lag om ändring i vissa
delar af lagen den 18 september 1903 angående solidariska bank-
bolag samt till lag om ändring i vissa delar af lagen den 18
september 1903 angående bankaktiebolag.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters be-
gäran statsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden n:is
5, 8 och 32—51 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda
utlåtanden n:is 16 och 17.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 28

nästlidne februari och den 2 innevarande mars bordlagda betänkande n:o 3, i anledning af väckt motion om upphäfvande af tullen å superfosfat, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets den 27 och 28 sistlidne månad bordlagda utlåtande, n:o 2, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 39, 41, 42 och 43 regeringsformen äfvensom väckt motion om ändring §§ 39 och 43 regeringsformen, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 27 och 28 nästlidne februari bordlagda memorial, n:o 3, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens afdelningskontor i Göteborg, Malmö, Jönköping, Kalmar, Västerås och Växjö, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de under sammanträdet aflämnade kungl. propositionerna.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

Upplästes för justering protokollet för den 24 nästlidne februari.

*Om åtskilliga
byggnader
m. m. vid
statens järn-
vägar.*

Herr von Möller: Innan protokollet justeras, anhåller jag att få taga herrarnes uppmärksamhet ännu något i anspråk uti en fråga, som förra lördagen berördes. Som herrarna torde erinra sig, yttrade nämligen en talare på kronobergsbanken ungefär något sådant, som att han »inlade sin reservation gent emot det strids-sätt herr von Möller använde», och att »man icke borde komma med sådana framställningar, att man måste på förhand bedja om ursäkt för den händelse desamma vore osanna eller oriktiga.»

Detta är »ett stridssätt, mot hvilket jag vill inlägga min protest».

Jag anser mig skyldig den ärade talaren, kammaren och

mig själf att något förklara de omständigheter, som därmed hänga samman, och jag tror mig kunna säga, att saken delvis berodde på en missuppfattning af denna talare, om också jag å andra sidan är villig erkänna, att jag möjligtvis uttryckte mig mindre klart och tydligt.

Som herrarne behagade erinra sig, gjorde jag vissa anmärkingar mot kungl. järnvägsstyrelsen, men klandret rörande brikettfabriken vid Elmhult kunde ju ej träffa distriktsförvaltningen eller den nuvarande styrelsen, som ju är af senare datum, fastmera det rådande *systemet*. Äfven de dåvarande styrelseledamöterna torde nog kunna försvara sig därmed, att de handlat *formellt* riktigt, fast enligt min åsikt — mindre praktiskt. Som herrarne erinra sig, talade jag om ansvars känslan och om det opraktiska system som är rådande, i det man ibland sparar i småsaker men kommer till större utgifter just genom denna falska sparsamhet. Detta var tankegången eller åtminstone hvad jag afsåg att yttra. Min ursäkt gällde vissa *detaljer*, som ju icke rörde denna fråga, och det var nog härvid, som den ärade talaren missuppfattade mig. Jag medgifver, som sagdt, gärna att jag kanske själf gaf anledning till missförståndet, ity att jag bort mera pointera hvad som var *hufvudsak* och hvad som var bisaker. — Jag vill på samma gång säga, att jag ämnade framhålla några detaljer i afseende å byggnaderna — något som äfven framgår af det stenografiska referatet — men jag glömde bort dessa. Det var nämligen rörande sättet, hvarpå fabriken lär hafva blifvit uppförd, nämligen af ett skjul eller en från Norrköping hämtad perrongöfverbyggnad samt två vattentorn, hvilka man förde till Elmhult för att spara på utgifterna för byggnaden, till hvilken man icke begärt något anslag af Riksdagen. Under den vecka, som sedan dess har förgått, har jag försökt att från olika håll inhämta ytterligare upplysningar rörande själfva hufvudfrågan, och jag beder herrarne vara öfvertygade om, att jag fortfarande hyser samma åsikt, nämligen att det varit lyckligare, om själfva fabriken hade blifvit anlagd och uppförd på en annan plats och tomt. Jag kan säga det så mycket hellre som jag här har uti min hand tvenne skrivelser, hvilka jag skall be att få relatera, och jag hoppas, att kammaren ursäktar, att jag ännu något upptager tiden. Jag beder herrarne förstå, att jag här icke anser mig behöfva nämna några namn, men brefskrifvaren är af mig känd som en fullt trovärdig person, och jag kan säga, att han ägt de dåvarande styrelseledamöternas fulla förtroende.

I den första skrifvelsen lämnas följande meddelanden.

»Innan brikettfabriken vid Elmhult byggdes, besöktes platsen först af dåvarande distriktschefen, och han förordade en byggnadsplats på statens järnvägars mark, som nog skulle varit rätt bra hvad läget beträffar för brikettfabrikens byggnad. Emellertid visade det sig sedan, att grunden där var oduglig och skulle

Om åtskilliga byggnader m. m. vid statens järnvägar.
(Forts.)

Om åtskilliga fordra pålning, hvarför den platsen öfvergafs. Sedan besöktes byggnader Elmhult af några andra styrelseledamöter, och då visades dem m. m. vid en annan plats, som ansågs lämplig för såväl brikettfabrik som statens järnvägar. hufvudstation för impregneringen. Det framhölls för personerna i fråga, att den nuvarande platsen var olämplig äfven därför att ej utrymme fanns där för fabriken utvidgning. Den plats, som sålunda föreslogs, togs på hand och erbjöds styrelsen för, som brefskrifvaren vill minnas, 5,000 kronor. Det föreslogs, att statens järnvägar skulle taga af den hvad som behöfdes och sälja resten, så att järnvägen skulle få sin tomt för så godt som intet.

På andra sidan om hufvudspåret var också en lämplig tomt, som kunde fås för 1,000 eller 1,500 kronor, och till den tomten kunde ett spår från stationen förlängas. En nivellör var där och afvägde platsen, ty en del fyllningar behöfde göras och kunde hafva gjorts med den aska, som blir vid stationen. Vidare var på tal en annan tomt, norr om fabriken nuvarande område, men denna tomt var dyr och för öfrigt olämplig.

En af de personer, som hade att bestämma i denna sak, sade, att det var honom omöjligt att acceptera förslaget, därför att Riksdagen ej anvisat medel; men, sade han, *hade det varit han själf, som skulle gjort anläggningen, skulle han följt det gifna förslaget.* Så ungefär var förhållandet.»

Den andra skrifvelsen innehåller hufvudsakligen följande.

»Allmänna meningen, äfven bland järnvägsfolket, såväl befäl som underordnade, var, att den valda platsen för brikettfabriken var olämplig; och att kommunikationerna till fabriken från järnvägens hufvudspår äro mycket olämpliga, kan hvar och en se. Det kostar betydligt mera i tillverkning med nuvarande anordning, än om fabriken lagts på endera af tomterna söder om fabriken nuvarande läge. Transporten med vändskifvan är olämplig, likaså var det olämpligt att taga en gammal lokomotivpanna till maskineriets drift o. s. v. Den tomt söder om lokomotivstallet, som nu af en person framhållits, är just en af de två, som på sin tid erbjödös till järnvägen, och det var äfven den, som då afvägdes. Den behöfde då liksom nu fyllas ut något. På *den platsen hade fabriken kunnat utvidgas och impregneringsstation upprättas.* Allt detta framhölls då för vederbörande. Om fabriken anlats enligt de tyska ritningarna på lämplig plats, hade spår-anordningarna inom fabriken undvikits. Med ett ord: fabriken anlades på ett allt annat än lämpligt ställe och sätt.

Jag kan ej gå förbi detta», fortsätter brefskrifvaren, »utan att omtala ännu en detalj i denna synnerligen olämpligt skötta sak. Då fabriken skulle sättas i gång, föreslogs, att en tysk montör skulle få leda arbetet och inöfva folket. Det föreslogs också, att en ingenjör, som hade sysslat med brikettering och som var en duglig tekniker, skulle engageras för en så stor fabrikation. Montören kom, men ingenjören anställdes icke, ty det skulle blifva

'för dyrt'. Följden blef, att ingen kunde lära sig fabrikationen, och att stora mängder kol 'briketterades', så att det endast blef smulor af det hela. Härpå förlorades stora belopp. På detta sätt pågick fabrikationen i tre månader.» Då ansåg man sig ändtligen tvungen »att få slut på saken», då man ej längre kunde fortsätta »att på detta sätt tatonnera». Den föreslagna ingenjören engagerades, skickades ut till Tyskland på ett par månader att sätta sig in i fabrikationen, och nu går det efter sakkunniges mening i tekniskt afseende bra.»

*Om åtskilliga
byggnader
m. m. vid
statens järn-
vägar.*
(Forts.)

Efter att hafva relaterat detta ber jag på samma gång få nämna, att jag begick ett misstag, när jag talade om Decauville-spåret. Det ligger ej utanför, utom inom själfva fabriken.

Mina herrar! Jag har ansett det vara min skyldighet att nämna detta, på det herrarne åtminstone måtte se, att det varit min afsikt att handla fullt lojalt. Och jag ber herrarne vara öfvertygade om, att jag fortfarande anser, att de uppgifter, som jag nu erhållit och äfven förut erhållit af ifrågavarande person, äro med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Jag har för öfrigt hört detsamma från mer än ett håll.

Det är detta, som jag ansett mig skyldig kammaren att få till protokollet antecknad.

Härefter godkändes det upplästa protokollet.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Stephens*..... under tio dagar f. o. m. den 5 innev. mars,
herr *Behm* ..... f. o. m. den 5 t. o. m. » 14 » »
och grefve *Wachtmeister*, *Hugo*, f. o. m. den 6 t. o. m. den 16 » » .

På framställning af herr talmannen beslöts, att lagutskottets utlåtande n:o 18 skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,37 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.